

Advokaterne Sankt Knuds Torv
Ryesgade 31
PO Boks 5009
8100 Århus C

MINISTEREN

7. april 2006

Kære Jørgen Grønborg

Tak for dit brev vedrørende ”Lovtekniske spørgsmål til Familienministeren vedr. lovforslag nr. L 146/2006 om pensionsrettigheders behandling ved død samt separation og skilsmisse”.

Indledningsvist skal jeg bemærke, at lovforslaget, hvilket også fremgår af de almindelige bemærkninger, bygger på en afvejning af to i princippet modsatrettede synspunkter, nemlig det familiepolitiske hensyn og det pensionspolitiske hensyn. Balanceringen af de to hensyn er af væsentlig betydning for forslaget indhold og forståelsen af dets enkelte bestemmelser.

Ad 1:

Efter forslaget til § 16 c kan en ægtefælle udtage alle pensionsrettigheder forlods, hvis ægteskabet har været af kortere varighed. Efter bemærkningerne må et ægteskab som udgangspunkt anses for korterevarende, hvis det har været i mindre end 5 år. Denne bestemmelse forfølger som udgangspunkt et pensionspolitisk formål.

Efter forslaget til § 16 e kan det bestemmes, at den ene ægtefælle skal betale en ”rimelighedskompensation” til den anden ægtefælle, hvis ægteskabet har været af længere varighed. Efter bemærkningerne må et ægteskab normalt anses som længerevarende, hvis det har været i 15 år eller længere. Denne bestemmelse er udtryk for, at det familiepolitiske formål er afgørende.

Bestemmelserne har således et forskelligt afsæt – og dermed også et forskelligt indhold – og er vigtige elementer i den omtalte balancerings af henholdsvis det familiepolitiske og det pensionspolitiske hensyn.

Har et ægteskab været af kortere varighed, er det efter ministeriets opfattelse rimeligt og praktisk, at der ikke skal ske værdiansættelse eller lighedeling af pensionsrettigheder, der i disse situationer ofte i overvejende grad er oparbejdet før ægteskabet. Derfor vil der som udgangspunkt ikke skulle tages hensyn til et forudgående samliv. Sondringen vil dog i sin rene form kunne føre til urimeligheder, hvor ægtefællerne har haft et (længerevarende) samliv med økonomisk fællesskab før ægteskabet.

Bestemmelsen om rimelighedskompensation er en skønsmæssig opsamlingsbestemmelse, der har fokus på at sikre, at en ægtefælle ikke stilles urimeligt i pensionsmæssig henseende i forhold til den anden ægtefælle. Bestemmelsen er på denne baggrund mindre kategorisk i sin form. Der henvises i øvrigt til bemærkningerne nedenfor.

Ad 2:

Eksemplet indeholder ikke alle de oplysninger, der er nødvendige for at kunne foretage en samlet skønsmæssig bedømmelse af spørgsmålet om rimelighedskompensation efter forslaget til § 16 e – herunder en skønsmæssig beløbsopgørelse. Således skal der ved afgørelsen af, om en ægtefælle skal betale et beløb til den anden ægtefælle, tages hensyn til ægteskabets varighed, ægtefællernes formueforhold og omstændighederne i øvrigt. Som eksempler på disse hensyn kan nævnes tilfælde, hvor den pensionsmæssigt ringest stillede ægtefælle ejer særejendringer, modtager et betydeligt boslod fra den anden ægtefælle eller er berettiget til ægtefællebidrag. Sådanne forhold kan føre til, at der ikke – alligevel – skal betales en kompensation, eller at kompensationsbeløbet nedsættes.

Bestemmelsens skønsmæssige karakter og fleksibilitet er en vigtig del af balancen i det samlede lovforslag og indebærer, at det ikke er eller skal være muligt at opstille tekniske beregningsmodeller, hvorefter det er muligt helt præcist at fastlægge kompensationsbeløbet. Sådanne modeller ville efter min opfattelse indebære en forringet retsstilling for ægtefællerne, jf. herved ovenfor om den skønsmæssige beløbsopgørelse. Det er vigtigt at holde sig for øje, at bestemmelsen skal samle en lille gruppe af ægtefæller op, der af flere forskellige grunde blot er havnet i en pensionsmæssig relativ dårlig situation, og at baggrunden for bestemmelsen er, at den eksisterende kompensationsmulighed i ægteskabslovens § 56 ikke i tilstrækkelig grad sikrer sådanne ægtefæller, idet denne regel med sit meget strenge kriterium (”urimeligt ringe”) og med sin henvisning til ”ægtefællernes samlede økonomiske situation” forekommer for bred.

Jeg mener, at det er vigtigt at understrege, at § 16 e er en *skønsmæssig* bestemmelse. Samtidig er det også vigtigt at pege på, at der i bestemmelsen – i modsætning til den eksisterende kompensationsbestemmelse i ægteskabslovens § 56 – er givet en række retningslinier til brug for vurderingen af, om en ægtefælle er berettiget til rimelighedskompensation.

I lyset af det i henvendelsen opstillede eksempel, herunder de ”beregningstekniske spørgsmål”, er der nedenfor foretaget en overordnet gennemgang af, hvordan et kompensationsbeløb fastlægges. Det må understreges, at en beregning af et kompensationsbeløb for det første forudsætter, at der er *stor* forskel mellem ægtefællers pensionsordninger både på skiftetidspunktet og på pensioneringstidspunktet og for det andet, at den pensionsmæssigt svagest stillede ægtefælle ikke selv har en pensionsordning af en vis størrelse. Om der skal foretages videre afhænger således af, om disse overordnede betingelser er opfyldt.

En sammenligning mellem ægtefællers pensionsordninger vil kunne foretages ud fra ægtefællernes *pensionstilsagn*. Mange ægtefæller har en pensionsordning, der indebærer, at de hvert år fra deres pensionsinstitut får en opgørelse over deres pensionsituation. Opgørelsen indeholder som regel – ud over en depotværdi – en prognose for ægtefællernes pension ved deres 60. – 65. år med udgangspunkt i, at de fortsætter de sædvanlige pensionsindbetalinger indtil pensioneringen. Er der tale om en løbende livsbetinget ordning, vil ægtefællernes forventede løbende livsbetingede årlige pension i nutidskroner derfor fremgå af pensionstilsagnet. Denne prognose vil være foretaget på pensionsinstituttets fastsatte beregningsgrundlag.

Sådanne pensionstilsagn er udgangspunktet for den pensionssammenligning, der skal foretages mellem ægtefællerne. Hvor kun den ene ægtefælle har en sådan pension, mens den anden ikke har nogen pension, eller hvor begge ægtefæller har en sådan pension af forskellig størrelse, vil sammenligningen mellem de to pensioner være helt enkel. Dels skal der være stor forskel på værdierne på skiftetidspunktet, og dels skal der være stor forskel på den livsvarige årlige pensionsudbetaling, der må forventes, såfremt de sædvanlige indbetalinger fortsætter, jf. nærmere nedenfor. Såvel depotværdien som den fremskrevne værdi fremgår som nævnt ofte af pensionstilsagnene, og det må forventes, at flere pensionsinstitutter oplyser disse tal i det udsendte materiale. Er dette ikke tilfældet, vil man kunne bede pensionsinstituttet om en beregning.

Har den ene ægtefælle en kapital- eller ratepension, og den anden ægtefælle en pensionsordning med en løbende livsbetinget ydelse, skal der indledningsvist ske en sammenligning af værdierne på skiftetidspunktet. Kun hvis der er stor forskel i værdierne, skal kapital- eller ratepensionen skønsmæssigt omregnes til en løbende livsvarig årlig pensionsydelse. Da en del kapital- og ratepensioner kan ændres til livsvarige rentepensioner, er det muligt – f. eks. hos flere pensionsinstitutter – at få oplyst, hvilken livsvarig årlig rentepension en kapital- eller ratepension ville kunne konverteres til fra det forventede pensionstidspunkt. Der skal ved beregningen stadig medregnes sædvanlige indbetalinger frem til pensionsalderen. Ved en sådan fremskrivning af pensionerne kan der ske en sammenligning af ægtefællernes pensionssituation, selv om pensionerne er af forskellig type, og selv om ægtefællerne har forskellig alder. Forudsætningerne for omregningen til en livsvarig løbende renteydelse fra pensionsalderen vil være afhængige af renteniveau mv. Som udgangspunkt vil det være de enkelte pensionsinstitutters sædvanlige beregningsforudsætninger, der lægges til grund.

Har begge ægtefæller kapital- eller ratepensioner, er sammenligningen i denne første fase enkel. De to pensionsværdier på skiftetidspunktet sammenlignes, og kun hvis der er stor forskel, skal pensionerne om nødvendigt omregnes til fremskrevne livsvarige årlige ydelser, jf. nærmere nedenfor om det konkrete eksempel. En sådan omregning vil ofte ikke være nødvendig, hvis ægtefællerne har nogenlunde samme alder.

Fører en pensionssammenligning til, at der er forskel mellem såvel værdierne på skiftetidspunktet som de livsvarige årlige fremskrevne ydelser, skal det fastslås, om forskellen er *stor*, og om ægtefællen med det mindste pensionsdepot bliver *urimeligt* stillet pensionsmæssigt. Der skal være stor forskel på pensionsværdierne på skiftetidspunktet, men der skal også være stor forskel på den pension, som hver af ægtefællerne kan påregne at få på pensioneringstidspunktet for derved at tage højde for eventuelle aldersforskelle mellem ægtefællerne. I forslagets bemærkninger er der til brug for denne vurdering opstillet nogle *vejledende* retningslinier – maksimumsregler og minimumsregler – der indebærer en frasortering af en del tilfælde, hvor der ikke skal ydes kompensation, og hvor yderligere beregninger og vurderinger derfor er unødvendige.

Forskellen mellem ægtefællernes pensionsordninger er som udgangspunkt *stor*, hvis ægtefællen med den største pensionsværdi på skiftetidspunktet som minimum har en livsvarig årlig og fremskreven pension, der er 50.000 nutidskroner *større* end den anden ægtefælles ligeledes fremskrevne pension (før skat og uden folkepension). Dette betyder blandt andet, at i alle de tilfælde, hvor ægtefællen med den største pensionsværdi ikke vil få en årlig pension på 50.000 kr., skal der slet ikke kompenseres.

Har ægtefællen med den mindste pensionsværdi på skiftetidspunktet en livsvarig årlig og fremskreven pension på 135.000 nutidskroner (før skat og uden folkepension), skal der heller ikke kompenseres. Ægtefællen kan da ikke siges at være urimeligt stillet pensionsmæssigt. Beløbet svarer til den årlige pension, som en faglært tjenestemand med fuld

pensionsalder, der fratræder på grund af alder ved det 62. år, ville kunne opnå ved sit 65. år.

Opsummerende skal det præciseres, at der kan blive tale om et kompensationsbeløb, hvis følgende betingelser er opfyldte:

- Der er tale om et langvarigt ægteskab (over 15 år),
- der på skiftetidspunktet er mere end 50.000 kr. i forskel mellem ægtefællernes årlige livsvarige og fremskrevne pensioner,
- og ægtefællen med den mindste pensionsværdi ikke har 135.000 kr. i årlig livsvarig og fremskreven pension.

Hertil kommer nok så vigtigt som nævnt ovenfor, at ægteskabets varighed, ægtefællernes formueforhold og omstændighederne i øvrigt også har indflydelse på vurderingen, herunder på spørgsmålet om kompensationens størrelse.

Et kompensationsbeløb skal som udgangspunkt ikke kunne føre til mere end ca. 135.000 kr. i årlig livsvarig og fremskreven pension, ligesom der som udgangspunkt stadig bør være ca. 50.000 kr. i årlig livsvarig og fremskreven forskel mellem de to pensionsordninger efter kompensationen. Beløbet bør endvidere almindeligvis ikke overstige ca. 25 % af forskellen mellem de to ægtefællers pensionsopsparinger under ægteskabet.

Kompensationsbeløbet skal som nævnt fastsættes skønsmæssigt, og de forskellige grænser er således ikke absolutte.

I det i henvendelsen opstillede konkrete eksempel vil der indledningsvist skulle foretages en pensionsammenligning mellem mandens ratepension på 1.5 mio. kr. og hustruens kapitalpension på 200.000 kr. Det er i dette eksempel umiddelbart klart, at der er stor forskel mellem værdierne på skiftetidspunktet. Da ægtefællerne er nogenlunde alderssvarende, og manden formentlig har en større årlig fremtidig pensionsopsparing end hustruen, vil der også umiddelbart være stor forskel på pensionerne på pensioneringstidspunktet. Hvis man som i eksemplet antager, at den samlede pensionsopsparing under ægteskabet har været ca. 1.4 mio. kr., kan hustruen maksimalt få ca. 25 % af dette beløb, hvilket vil sige maksimalt ca. 350.000 pensionskroner. Dette beløb skal på grund af pensionsbeskatningen reduceres til ca. halvdelen, da kompensationen skal betales kontant. Altså kan hustruen maksimalt få ca. 175.000 kr. Beløbet vil ikke bringe hustruens fremskrevne årlige livsvarige pension op over 135.000 nutidskroner. Ægteskabets varighed (18 år) vil i eksemplet også have indflydelse på vurderingen og sandsynligvis føre til en reducere af kompensationsbeløbet – måske til skønsmæssigt 125.000 kr. Den nøjagtige kompensation vil afhænge af formueforholdene i øvrigt, ægtefællernes alder, helbred, erhvervssevne mv.

Ad 3:

Jeg har ikke overvejet at indføre særlige processuelle regler for behandlingen af tvister omkring deling af pensionsrettigheder, herunder fællesskabskompensation og rimelighedskompensation. Problemstillingen hører under arvelovsudvalgets område, som i sit fortsatte arbejde har til opgave at udarbejde forslag til en ny ægtefælleskiftelov.

Ad 4:

Efter forslaget til § 16 g har ejerægtefællen pligt til at udtage sin pensionsrettighed på skiftet, medmindre ordningen kan ophæves. Kan ordningen ophæves, er ejerægtefællen ikke forpligtet til at udtage den men kan alligevel vælge at gøre dette. Ønsker ingen af ægtefællerne at udtage ordningen, kan og skal ejerægtefællen ophæve ordningen.

Ad 5:

Forslaget til lovens ikrafttrædelsestidspunkt indebærer et hensyn til de ægtefæller, der ønsker at aftale, at kapital- og ratepensioner fortsat skal indgå i delingen af fællesboet. Dette forudsætter, at ægtefæller kan tinglyse ægtepagt herom inden lovens ikrafttræden. Ministeriet har i anledning af dit brev forespurgt Retten i Århus (Bilbogen, Andelsboligbogen og Personbogen), hvorvidt tinglysning af sådanne ægtepagter vil kunne ske inden ikrafttrædelsen. Det er derfra anbefalet, at der i lovens indsættes en bestemmelse, der giver mulighed for at tinglyse sådanne ægtepagter. Jeg vil derfor stille forslag til ændring af lovforslaget, således at det bliver muligt at tinglyse disse ægtepagter inden lovens ikrafttræden.

Ad 6:

Det må forudses, at der stadig vil opstå nye former for pensionsrettigheder, ligesom visse eksisterende ordninger ikke mere kan oprettes og dermed ophører. Hvis en pensionsrettighed reelt er en kapital- eller ratepensionsordning, hvad enten den er af forsikrings- eller opsparingstypen, hvad enten den er led i et ansættelsesforhold eller er privattegnet, så kan ægtefæller ved ægtepagt aftale, at værdien af rettigheden skal indgå i delingen på skiftet. Derimod kan værdien af alle andre rettigheder – herunder særlig de løbende livsbetingede ordninger – efter forslaget ikke ved ægtepagt blive omfattet af delingen på skiftet. Skulle ægtefæller undtagelsesvis ønske ligedeling i videre omfang, må de afbalancere delingen på andre måder, hvilket ofte kan lade sig gøre. Der henvises i øvrigt til bemærkningerne ad 5.

Ad 7:

Ægtefæller kan ikke efter forslaget aftale, at en eller flere af reglerne i §§ 16 a, stk. 2, 16 b, stk. 2, eller 16 c, stk. 2, ikke skal være gældende, således at udbetalte beløb fra pensionsrettigheder altid skal være fælleseje. Aftaler ægtefællerne imidlertid, at værdien af en kapitalpension skal indgå i delingen, vil det medføre, at værdien af en udbetalt kapitalpension samt renter af og surrogater for kapitalpensionen også skal indgå i delingen på skiftet.

Med venlig hilsen

Lars Barfoed